

Smlouva o sdružení

Pokud smlouva o sdružení, uzavřená podle § 360a hospodářského zákoníku nemá ujednání o způsobu vzájemného vypořádání závazků po zániku smlouvy o sdružení, nedošlo k dohodě o náležitosti, kterou zákon považuje za nezbytnou a smlouva je tak neplatná.

Pokud smlouva o sdružení, uzavřená podle § 360a hospodářského zákoníku nemá ujednání o způsobu vzájemného vypořádání závazků po zániku smlouvy o sdružení, nedošlo k dohodě o náležitosti, kterou zákon považuje za nezbytnou a smlouva je tak neplatná.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 26.9.2000, sp. zn.29 Cdo 1526/99)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl ve věci o zaplacení částky 223 000 Kč s příslušenstvím, vedené u Okresního soudu v Mělníku pod sp. zn. 10 C 642/93, o dovolání žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Praze ze dne 5. listopadu 1998 č. j. 29 Co 289/98-105, tak, že rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 5. listopadu 1998 č. j. 29 Co 289/98-105 a rozsudek Okresního soudu v Mělníku ze dne 25. srpna 1997 č. j. 10 C 642/93-69 zrušil a věc vrátil Okresnímu soudu v Mělníku k dalšímu řízení.

Z odůvodnění :

Okresní soud v Mělníku rozsudkem ze dne 25. srpna 1997 č. j. 10 C 642/93-69 zamítl žalobu, kterou se žalobce domáhal na žalovaném úhrady částky 223 000 Kč, která měla představovat bezdůvodné obohacení žalovaného spočívající ve stavebních úpravách provedených žalobcem v objektu žalovaného. Soud prvního zjistil, že mezi žalobcem a žalovaným byla uzavřena dne 1. srpna 1991 přípravná smlouva směřující k uzavření hospodářské smlouvy o společném provozování služeb v objektu žalovaného. Přípravná smlouva byla prodloužována dodatky ze dne 30. srpna 1991 a 13. září 1991, až byla v návaznosti na ni dne 26. září 1991 uzavřena hospodářská smlouva o jiných pracích (§ 356 hospodářského zákoníku). Na základě článku II této smlouvy měl žalovaný umožnit žalobci provedení stavebních úprav v prvním patře budovy žalovaného podle odsouhlasené projektové dokumentace s tím, že podle článku IV smlouvy žalobce provede úpravy a udržování prostor na vlastní náklady a vlastními prostředky. Smlouva byla uzavřena na dobu určitou do 31. srpna 1994 a smluvní strany se dohodly, že nebude-li prodloužena, je žalobce povinen uvolnit prostory vyhrazené pro spolupráci minimálně v původním stavu a vybavení. Z toho soud prvního stupně dovodil, že žalovaný nebyl povinen přispět žalobci na stavební úpravy a žalobce měl tyto náklady vynaložit ze svého. Rovněž tak neměl žalovaný zájem, aby po ukončení spolupráce stavební úpravy v objektu zůstaly. Smluvní vztah žalobce a žalovaného byl podle zjištění soudu prvního stupně ukončen předčasně výpovědí žalovaného podanou podle článku VII/2 smlouvy dne 27. února 1992. Pro tento případ smlouva neurčovala žádná pravidla pro řešení nákladů na úpravu prostor v objektu žalovaného. Podle názoru soudu prvního stupně bylo nutno i v tomto případě postupovat podle těch ustanovení smlouvy, která upravují úhradu uvedených nákladů obecně, a je nutno dovodit, že žalobce byl povinen uvolnit vyhrazené prostory poté, co je opět uvedl do původního stavu a vybavení. Soud prvního stupně tedy shledal, že nárok žalobce není po právu a žalobu v plném rozsahu zamítl.

K odvolání žalobce Krajský soud v Praze jako soud odvolací shora označeným rozsudkem rozsudek soudu prvního stupně potvrdil, rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů odvolacího řízení a proti svému rozsudku připustil odvolání. Odvolací soud vyšel ze znění přípravné smlouvy ze dne 1. srpna 1991 a jejího dodatku z 30. srpna 1991, hospodářské smlouvy ze dne 17. září 1991 a jejího dodatku z 26. září 1991, dále ze záznamu o jednání mezi žalobcem a žalovaným dne 7. února 1992, z výpovědi hospodářské smlouvy žalovaným dne 27. února 1992, ze zápisu o ukončení činnosti žalobce v objektech žalovaného ze dne 3. května 1992 a z tvrzení obsažených v odvolání žalovaného. Práva a povinnosti vyplývající z výše uvedených smluv kvalifikoval jako obsah smluvního vztahu založeného smlouvou o jiných způsobech spolupráce podle § 356 hospodářského zákoníku a shledal, že se právní předchůdce žalovaného zavázal k tomu, že umožní žalobci vstup do objektu Domova mládeže a provedení stavebních úprav v přízemí a prvním patře. Žalobce se zavázal, že nebude požadovat od právního předchůdce žalovaného žádnou úhradu a že na svoje náklady uvede vše v objektu do původního stavu, jakmile společné podnikání skončí. Právní předchůdce žalovaného se dále zavázal k tomu, že přispěje ke společnému provozování služeb spojených s ubytováním a stravováním ve svém objektu vymezením prostor pro podnikání žalobce, předáním jejich dosavadního vybavení žalobci a uvolňováním svým pracovníků pro žalobce za předpokladu, že nebude narušeno hlavní poslání Domova mládeže, jeho vnitřní řád a podmínky pro stravování, ubytování a mimoškolní činnost ubytovaných učňů. Ve smlouvě byl vysloven zákaz podávání alkoholických nápojů, pro jehož porušení právní předchůdce žalovaného smlouvu vypověděl podle jejího článku VII odstavec 2.

Odvolací soud vyšel shodně se soudem prvního stupně ze závazku žalobce provést úpravy a udržování prostor vyhrazených pro společné podnikání na vlastní náklady a vlastními prostředky a uvolnit tyto prostory po skončení společného podnikání minimálně v původním stavu a vybavení. Ze zápisu o předání a převzetí prostor dne 3. května 1992 soud dovodil, že se žalobce výslovně zřekl nároků na jakékoli vyrovnání za stavební úpravy a zařízení instalované v Domově mládeže v N. a že obě smluvní strany prohlásily, že považují vzájemné pohledávky za vyrovnané. V ujednáních žalobce a žalovaného ve smlouvě ze dne 17. září 1991 i v protokolu ze dne 3. května 1992 neshledal vady, které by mohly způsobit jejich neplatnost, ani nezjistil, že by obsahovaly projev vůle právního předchůdce žalovaného směřující k neoprávněnému majetkovému prospěchu nebo bezdůvodnému obohacení. Z těchto důvodů odvolací soud rozsudek soudu prvního stupně potvrdil, vyhověl však žádosti žalobce a připustil proti svému rozsudku dovolání.

Proti rozsudku odvolacího soudu podal žalobce dovolání, které odůvodnil tím, že rozhodnutí odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení věci /§ 241 odst. 3 písm. d) o. s. ř./.

Nesprávnost právního posouzení spatřuje dovolatel v následujících skutečnostech:

- přípravná smlouva z 1. srpna 1991 i hospodářská smlouva z 17. září 1991 jsou neplatné, protože učiliště jako školské zařízení není podnikatelem, nemůže platně uzavírat smlouvu o podnikání v koncesované živnosti a uvedenými smlouvami navíc obcházelo účel regulace nájemného, pokud pronajme prostory ve svých objektech;
- svou investici do objektu žalovaného chápal žalobce jako vklad do připravovaného společného podnikání a svůj závazek provést stavební úpravy na vlastní náklady vykládal jako podmíněný realizací smlouvené společné činnosti po smlouvenou dobu. Závazek uvést prostory do původního stavu vyplývající z přípravné smlouvy byl sjednán toliko pro případ, že žalobce odstoupí od předmětu plnění smlouvy;
- prohlášení v zápise o předání a převzetí ze dne 3. 5. 1992 o vzdání se nároků na vyrovnání za stavební úpravy a instalovaná zařízení se výslovně týkalo pouze samostatné části, v níž byla provozována cukrárna, nikoli sporných prostor, v nichž byly poskytovány restaurační a hotelové služby.

Dovolatel z výše uvedených důvodů považuje svůj nárok za oprávněný, a proto navrhl, aby Nejvyšší soud zrušil napadený rozsudek odvolacího soudu i soudu prvního stupně a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Žalovaný se k dovolání nevyjádřil.

Nejvyšší soud České republiky (dále jen „Nejvyšší soud“) jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) po zjištění, že dovolání bylo podáno včas oprávněnou osobou řádně zastoupenou advokátem a že dovolání je podle § 239 odst. 1 o. s. ř. přípustné, přezkoumal napadený rozsudek podle § 242 odst. 1 a 3 o. s. ř. a dospěl k závěru, že dovolání je důvodné.

Nejvyšší soud nejprve zkoumal, zda řízení netrpí vadami uvedenými v ustanovení § 237 odst. 1 o. s. ř., či jinými vadami, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci (§ 242 odst. 3 o. s. ř.). Dovolatel netvrdí, že by řízení těmito vadami trpělo, a tyto vady, jejichž existenci posuzuje dovolací soud podle § 242 odst. 3 o. s. ř. z úřední povinnosti, se nepodávají ani ze spisu.

V daném případě vyplývá přípustnost dovolání z ustanovení § 239 odst. 1 o. s. ř.. Vzhledem k tomu, že odvolací soud ve výroku svého rozhodnutí vyslovil přípustnost dovolání bez omezení a takové omezení jen na určité právní otázky je obsaženo pouze v odůvodnění rozsudku odvolacího soudu, vychází dovolací soud z toho, že odvolací soud připustil dovolání pro řešení všech právních otázek, kterými se zabýval. Pouze výroková část rozsudku totiž obsahuje vymezení hmotných, popřípadě procesních práv účastníků. Dovolací soud se v této otázce ztotožňuje s názorem Ústavního soudu ČR vyjádřeným v nálezu ze dne 24. února 1997 sp. zn. IV ÚS 324/96, který byl publikován pod č. 19 ve Sbírce nálezů a usnesení Ústavního soudu ČR, sv. 7, str. 139. Rozsah přezkoumné činnosti dovolacího soudu byl pak konkretizován žalobcem v dovolání. Dovolací soud byl při tom vázán uplatněným dovolacím důvodem /§ 241 odst. 3 písm. d) o. s. ř./, přičemž musel vycházet ze skutkových zjištění učiněných odvolacím soudem, resp. soudem prvního stupně a tato skutková zjištění přezkoumávat nemohl. Úkolem Nejvyššího soudu bylo v hranicích právních otázek vymezeným dovoláním určit, zda právní posouzení věci, na kterém spočívá napadené rozhodnutí, je správné.

Právní posouzení věci je nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu určil sice správně, ale nesprávně ji vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

Pokud jde o první otázku, v níž dovolatel spatřuje nesprávné posouzení věci odvolacím soudem, konstatuje dovolací soud, že soud odvolací i soud prvního stupně správně určily, že skutkový stav je nutno posuzovat podle zákona č. [109/1964](#) Sb., hospodářského zákoníku, v jeho platném znění. Vztah žalobce i žalovaného je vztahem, který vzhledem k § 763 odst. 1 obchodního zákoníku nemůže být posuzován podle tohoto zákona, ale podle právních předpisů účinných před 1. lednem 1992. Vzhledem k tomu, že žalobce byl podnikatelem ve smyslu zákona č. [105/1990](#) Sb. a žalovaný příspěvkovou organizací oprávněnou hospodařit se spravovaným majetkem, dopadá na oba účastníky smlouvy § 1 odst. 1 hospodářského zákoníku.

Při posuzování námítky dovolatele, že žalovaný jako nepodnikatelský subjekt nemohl podnikat v koncesované živnosti, je nutno vzít v úvahu skutečnost, že předmětné smlouvy byly uzavřeny v roce 1991, tedy před účinností zákona č. [455/1991](#) Sb., o živnostenském podnikání (živnostenského

zákona), i zákona č. [513/1991](#) Sb., obchodního zákoníku. Teprve uvedené zákony upravují nově pojem podnikatele a podnikání a zavádějí instituty ohlašovacích a koncesovaných živností. Před účinností uvedených zákonů nelze o těchto institutech uvažovat, protože je právní řád neznal. Rozpor s nimi proto nemůže být důvodem neplatnosti předmětných smluv. Pokud jde o námitku dovolatele, že uzavřená hospodářská smlouva je neplatná, neboť obchází účel regulace nájemného, konstatuje dovolací soud, že smluvený rozsah závazku žalovaného překračuje charakter smlouvy nájemní. Dovolací soud proto nesdílí ani názor dovolatele, že hospodářská smlouva je neplatná pro obcházení účelu zákona (§ 21 odst. 1 hospodářského zákoníku). Posuzováno z tohoto hlediska, nelze odvolacímu soudu vytýkat nesprávné právní posouzení věci.

Odišně od rozhodnutí odvolacího soudu je však podle názoru Nejvyššího soudu nutno hodnotit hospodářskou smlouvu ze dne 17. září 1991, pokud ji právně kvalifikujeme na základě druhé námítky dovolatele. Smluvní strany nazvaly uvedenou smlouvu „Hospodářská smlouva o jiných pracích“ a odkázaly na to, že ji uzavírají podle § 356 hospodářského zákoníku. V článku II odst. 1 však uvádějí, že jejich činnost bude spočívat ve společném provozování ubytovacích a stravovacích služeb v prostorách objektu Domova mládeže náležejícího žalovanému. V dalších ujednáních obsahuje smlouva úpravu práv a povinností smluvních stran vymezujících jednak podmínky, za nichž bude společná činnost provozována, jednak majetková plnění, která obě strany pro naplnění účelu smlouvy poskytnou, a dále i pravidla pro rozdělování zisku ze společné činnosti. Uvedené znaky smlouvy jsou charakteristické pro smlouvu o sdružení podle § 360a hospodářského zákoníku. Aplikuje-li se proto právní úprava výkladu právního úkonu obsažená v § 20 odst. 2 hospodářského zákoníku v tehdy platném znění, lze dospět k závěru, že vůle smluvních stran směřovala ke spojení jejich činností i části jejich majetkových hodnot k dosažení společného zájmu - zabezpečení stravování žáků učiliště a současně efektivnějšího využívání majetku, kterým žalovaný v podobě Domova mládeže disponoval.

Jestliže však vůle smluvních stran směřovala k uzavření smlouvy o sdružení, potom měla předmětná smlouva obsahovat všechny náležitosti, které uvádí § 360a hospodářského zákoníku ve svém druhém odstavci a které je s ohledem na dikci uvedené úpravy nutno chápat jako nezbytné součásti tohoto typu smlouvy. Protože však hospodářská smlouva ze dne 17. září 1991 nemá ujednání o způsobu vzájemného vypořádání závazků po zániku smlouvy o sdružení (což je ostatně i příčinou projednávaného sporu), nedošlo k dohodě o náležitosti, kterou zákon považuje za nezbytnou. Obsah smlouvy se tedy ve smyslu § 21 odst. 1 hospodářského zákoníku příčí právnímu předpisu a tato skutečnost vede k její neplatnosti. Pokud proto odvolací soud neshledal v ujednáních hospodářské smlouvy z 17. září 1991 důvod, pro který by měla být neplatná, posuzoval uvedenou věc právně nesprávně.

K třetímu tvrzení dovolatele, že prohlášení v zápise o předání a převzetí ze dne 3. května 1992 o vzdání se nároků na vyrovnání nákladů na stavební úpravy a instalovaná zařízení a o vyrovnání vzájemných pohledávek se vztahuje jen na samostatnou část nemovitosti (provoz cukrárny E.) a nikoli na sporné investice do prostor, kde byly poskytovány restaurační a hotelové služby, konstatuje dovolací soud, že v této části je dovolání oprávněné. Projev vůle žalobce se skutečně týkal jen zmíněné cukrárny a nebylo možno vztáhnout jej na část Domova mládeže, kde smluvní strany společně provozovaly ubytovací a stravovací služby.

Rozhodnutí odvolacího soudu tedy není z hlediska uplatněného dovolacího důvodu správné. Nejvyšší soud proto podle § 243b odst. 1 věty za středníkem o. s. ř. rozsudek odvolacího soudu zrušil. Protože důvody, pro které bylo zrušeno rozhodnutí odvolacího soudu, platí i pro rozhodnutí soudu prvního

stupně, zrušil podle § 243b odst. 2 o. s. ř. Nejvyšší soud i rozsudek soudu prvního stupně a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

© EPRAVO.CZ - Sbírnka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Náhrada škody zaměstnancem](#)
- [Likvidace dědictví](#)
- [Jistota](#)
- [Insolvenční řízení](#)
- [Exekuce](#)
- [Započtení](#)
- [Reorganizace](#)
- [Soudní poplatky \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Spotřebitel \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Správa společné věci \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Správní řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)